

טו ועינינו לא ראו: כפר לעמך ישראל אשר-פדית יהוה ואל-תתן דם נקי
 כ בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם: ואתה תבער הדם הנקי מקרבך
 כא כִּי-תַעֲשֶׂה הַיִּשְׂרָאֵל בְּעֵינֵי יְהוָה: כִּי-תֵצֵא לַמִּלְחָמָה עַה כי תצא
 כב על-איביך ונתנו יהוה אלהיך בידך ושבת שבי: וראית בשביה אשת
 כג יפת-תאר וחסקת בה ולקחת לך לאשה: והבאתה אל-תוך ביתך
 כד וגלחה את-ראשה ועשתה את-צפרניה: והסירה את-שמלת שביה
 מעליה וישבה בביתך ובכתה את-אביה ואת-אמה ירח ימים ואחר
 כה כן תבוא אליה ובעלתה והיתה לך לאשה: והיה אם-לא חפצת בה

תרגום אונקלוס

בגו עמך ישראל ויתכפר להון על דמא כ ואת תפלי אשרי דם זכי מבינך ארי תעבד דכשר קדם יי: לאגחא קרבא על בעלי דבבך וימסרונן יי אלקך בידך ותשבי שביהון כב ותחזי בשביה אתמא שפירת חזו ותתרעי בה ותסבה לך לאנתו כג ותעלנה לגוביתך ותגלח ית רישה ותרבי ית טופרנהא כד ותעדי ית כסות שביה מנה ותיתב בביתך ותכפי ית אבוהא וית אמה ירח יומין ובתר כן תיעול לנתה ותבעלנה ותחי לך לאנתו כה ויהי אם לא תתרעי בה

פירוש רש"י

(ט) כפר לעמך ישראל: ונכפר להם הדם. הכתוב מבשרם, שמשעשו כן יכפר להם העון: (כ) ואתה תבער. מגיד שאם נמצא ההורג אחר שנתערפה העגלה, הרי זה יהרג, והוא "הישר בעיני ה'": (כא) כי תצא למלחמה. במלחמת הרשות הכתוב מדבר, שבמלחמת ארץ ישראל אין לומר "ושבת שבי", שהרי כבר נאמר "לא תחיה כל נשמה" (לעיל פסוק ז): ושבת שבי. לרבות כנענים שבתוכה, ואף על פי שהן מושבע אמות: (כב) אשת. אפלו אשת איש: ולקחת לך לאשה. לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שאם אין הקדוש ברוך הוא מתירה ישאנה באסור, אבל אם נשאה

סופו להיות שונאה, שנאמר אחריו "כי תהיין לאיש וגו'" (להלן פסוק כו), וסופו להוליד ממנה "בן סורר ומורה" (להלן פסוק כט), לכך נסמכו פרשיות הללו: (כג) ועשתה את צפרניה. תגדלם כדי שתתנול: (כד) והסירה את שמלת שביה. לפי שהם נאים, שעובדי כוכבים בנותיהם מתקשטות במלחמה בשביל להזנות אחרים עמהם: וישבה בביתך. בבית שמשתמש בו, נכנס ונתקל בה יוצא ונתקל בה, רואה בכייתה רואה בנוולה, כדי שתתגנה עליו: ובכתה את אביה. כל כך למה, כדי שתהא בת ישראל שמחה וזו עצבה, בת ישראל מתקשטת וזו מתנולת: (כה) והיה אם לא חפצת בה. הכתוב מבשרך שסופך לשנאתה:

מפתח סדרי התנ"ך

פתיחת סדר שלא בפתיחת נושא

כמעט כל הסדרים בתורה מתחילים בתחילת הנושא שהסדר עוסק בו. לעתים רחוקות קבעו חז"ל את תחילת הסדר באופן שונה. וזו אחת הפעמים: בידי מלחמה עוסקות ארבע פרשיות רצופות הנמצאות בסוף סדרת שופטים ובתחילת סדרת כי תצא שבחומש דברים.

פרשה עא עוסקת בדין החוזרים מעורכי המלחמה: "כי תצא למלחמה... לא תירא מהם"; פרשה עב – בקריאה לשלום: "כי תקרב אל עיר להלחם עליה וקראת אליה לשלום"; פרשה עג – באיסור השחתת עצים לצורך המצור: "כי תצור אל עיר... לא תשחית את עצה" ופרשה עה – בדין אשת יפת תואר: "כי תצא למלחמה... וראית בשביה אשת יפת תאר".

חז"ל בחרו לפתוח את סדר טז בדברים במצוות הקריאה לשלום [השנייה מתוך הארבע הנ"ל]. החפץ חיים (שמירת הלשון פרק יא) מאריך מאוד לדבר על מעלת השלום ובין היתר הוא כותב שם: "ולא עוד אלא שביום נחמת ישראל מתבשרין תחלה בשלום... בני, בואו וראו כמה גדול כח השלום, שאפלו לשונאים אמר הקדוש ברוך הוא: פתחו להם בשלום, שנאמר: 'כי תקרב אל עיר' וגו'".

חז"ל שקבעו את מנהג הקריאה החד-שנתי בחרו לפתוח את סדרת כי תצא בדין אשת יפת תואר. כמו שסדרת משפטים פותחת בידיני עבד עברי, וכמו שכתוב בעשרת הדברות בסדרת ואתחנן "וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים".

את ההבדל שבין החלוקות ניתן אולי להסביר שבארץ ישראל שבה היהודים היו התילים התפללנו על השלום. כבכל שבה הגויים היו התילים התפללנו שהם לא ישעבדו אותנו יותר מדי.

הערה: פרשת עגלה ערופה נמצאת בין הפרשה השלישית "כי תצור אל עיר" ובין הפרשה הרביעית "כי תצא למלחמה".

טז

וְשִׁלַּחְתָּהּ לְנַפְשָׁהּ וּמָכַר לֹא-תִמְכְּרָנָהּ בְּכֶסֶף לֹא-תִתְעַמְרָ בָּהּ תַּחַת אֲשֶׁר

כי תצא

כז ענייתה:

כִּי-תִהְיֶינָּה לְאִישׁ שְׁתֵּי נָשִׁים הֶאֱחַת אֶהוּבָה עו

וְהֶאֱחַת שְׁנוּאָה וַיִּלְדוּ-לוֹ בָנִים הֶאֱהוּבָה וְהַשְׁנוּאָה וְהָיָה הַבֶּן הַבְּכֹר

כח לְשֵׁנִיאָה: וְהָיָה בְּיוֹם הַנְּחִילוֹ אֶת-בְּנָיו אֶת אֲשֶׁר-יְהִיָּה לוֹ לֹא יוּכַל לְבַכֵּר

כח אֶת-בֶּן-הָאֶהוּבָה עַל-פְּנֵי בֶן-הַשְׁנוּאָה הַבְּכֹר: כִּי אֶת-הַבְּכֹר בֶּן-הַשְׁנוּאָה

יִכִּיר לְתַת לוֹ פִּי שְׁנַיִם בְּכָל אֲשֶׁר-יִמְצָא לוֹ כִּי-הוּא רֵאשִׁית אָנֹו לוֹ

כט מִשֶּׁפֶט הַבְּכֹרָה: כִּי-יְהִיָּה לְאִישׁ בֶּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינְנו עו

ל שִׁמְעַ בְּקוֹל אָבִיו וּבְקוֹל אִמּוֹ וַיִּסְרוּ אֹתוֹ וְלֹא יִשְׁמַע אֲלֵיהֶם: וְתִפְשׂוּ

לא בּוֹ אָבִיו וְאִמּוֹ וְהוֹצִיאוּ אֹתוֹ אֶל-זִקְנֵי עִירוֹ וְאֶל-שַׁעַר מְקוֹמוֹ: וְאָמְרוּ

אֶל-זִקְנֵי עִירוֹ בְּנֵנוּ זֶה סוֹרֵר וּמוֹרֵה אֵינְנו שִׁמְעַ בְּקוֹלֵנוּ זוֹלָל וְסָבֵא:

לב וְרָגְמָהוּ כָּל-אֲנָשֵׁי עִירוֹ בְּאֲבָנִים וְיָמָת וּבַעֲרַת הָרַע מִקֶּרֶב וְכָל-יִשְׂרָאֵל

לג יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּ: וְכִי-יְהִיָּה בְּאִישׁ חָטָא מִשֶּׁפֶט-מוֹת עח שני

לד וְהוֹמָת וְתִלִּית אֹתוֹ עַל-עֵץ: לֹא-תִלִּין נִבְלָתוֹ עַל-הָעֵץ כִּי-קָבוֹר תִּקְבְּרֵנוּ

בְּיוֹם הַהוּא כִּי-קָלְלַת אֱלֹהִים תִּלְוִי וְלֹא תִטְמֵא אֶת-אֲדָמַתְךָ אֲשֶׁר יְהוּה

תרגום אונקלוס

ותפטרנה לנפשה וזבנא לא תזבננה בכסף לא תתגר בה חלף די ענייתה כו ארי תהוין לגבר תרתין נשין חדא רחממא וחדא שניאתא וילידן לה בנין רחממא ושניאתא ויהי ברא בוכרא לשניאתא כו ויהי ביומא דחסן לבנויה ית די יהי לה לית לה רשו לבכרא ית בר רחממא על אפי בר שניאתא בוכרא כח ארי ית בוכרא בר שניאתא פרש למתן לה תרתין חלקין בכל די ישתכח לה ארי הוא ריש תקפה לה חזיא בכרותא כט ארי יהי לגבר בר סטי ומרי ליתויה מקבל למימר אבויה ולמימר אמה ומלפן יתה ולא יקבל מנהון ל ויחדוין בה אבויה ואמה ויפקוין יתה לקדם סבי קרתה ולתרע בית דין אתרה לא ויימרון לסבי קרתה בננא דין סטי ומרי ליתויה מקבל למימרנא זלל בסר וסבי חמר לב וירגמנה כל אנשי קרתה באבניא וימות ותפלי עבד דביש מבינדן וכל ישראל ישמעון וידחלוין לג וארי יהי בגבר חובת דין דקטול ויתקטל ויתצלוך יתה על צליבא לד לא תבית נבלתה על צליבא ארי מקבר תקברנה ביומא ההוא ארי על דחב קדם יי אצטלב ולא תסאב ית ארעך די יי

פירוש רש"י

דרכים ומלסטם הבריות, אמרה תורה, ימות זכאי ואל ימות חייב: (לב) וכל ישראל ישמעו ויראו. מכאן שצריך הכרזה בבית דין, פלוני נסקל על שהיה בן סורר ומורה: (לג) וכי יהיה באיש חטא משפט מות. סמיכות הפרשיות מגיד שאם חסים עליו אביו ואמו, סוף שיצא לתרבות רעה ויעבור עברות ויתחייב מיתה בבית דין: ותלית אותו על עץ. רבותינו אמרו, כל הנסקלין נתלין, שנאמר "כי קללת אלהים תלויו", והמברך ה' בסקילה: (לד) כי קללת אלהים תלויו. ולזולו של מלך הוא, שאדם עשוי בדמות דיוקנו וישראל הם בניו. משל לשני אחים תאומים שהיו דומים זה לזה, אחד נעשה מלך ואחד נתפס ללסטיות ונתלה, כל הוואה אותו אומר המלך תלויו. כל קללה שבמקרא

לא תתעמר בה. לא תשתמש בה, בלשון פרסי קורין לעבדות ושמוש עימראה. מיסודו של רבי משה הדרשן למדתי בן: (כח) פי שנים. כנגד שני אחים: בכל אשר ימצא לו. מכאן שאין הבכור נוטל פי שנים בראוי לבא לאחר מיתת האב כבמחזק: (כט) סורר. סר מן הדרך: ומורה. מסרב בדברי אביו, לשון "ממרים" (לעיל ח:כד): ויסרו אותו. מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו. בן סורר ומורה אינו חייב עד שיגנוב ויאכל תרטימר בשר וישתה חצי לוג יין, שנאמר "זולל וסבא" (להלן פסוק לא), ונאמר "אל תהי בסבאי יין בזללי בשר למו" (משלי ו:כט). ובן סורר ומורה נהרג על שם סופו, הגיעה תורה לסוף דעתו, סוף שמכלה ממון אביו ומבקש למודו ואינו מוצא, ועומד בפרשת

טו

לה

אלהיך נתן לך נחלה:

לא תראה את-שור אחיך או

עט

כי תצא

לו

את-שיו נדחים והתעלמת מהם השב תשיבם לאחיך: ואם-לא קרוב

אחיך אליך ולא ידעתו ואספתו אל-תוך ביתך והיה עמך עד דרש

לו

אחיך אתו והשבתו לו: וכן תעשה לחמרו וכן תעשה לשמלתו

וכן תעשה לכל-אבדת אחיך אשר-תאבד ממנו ומצאתה לא תוכל

לה

להתעלם:

לא תראה את-חמור אחיך או שורו נפלים פ

לט

בדרך והתעלמת מהם הקם תקים עמו:

לא-יהיה פא

כלי-גבר על-אשה ולא-ילבש גבר שמלת אשה כי תועבת יהוה אלהיך

כל-עשה אלה:

זי

א

כי יקרא קן-צפור | לפניך בדרך בכל-עץ | או על-הארץ אפרחים או פב

ביצים והאם רבצת על-האפרחים או על-הביצים לא-תקח האם

ב על-הבנים: שלח תשלח את-האם ואת-הבנים תקח-לך למען ייטב לך

ג

והארכת ימים:

כי תבנה בית חדש פג שלישי ב

שלישי ב

תרגום אונקלוס

אלהיך יהי לך אחסנא לה לא תחזי ית תורה דאחוד או ית אמרה דטען ותתכבש מנהון אתבא תמכנון לאחוד לו ואם לא קרב אחוד לותך ולא ידעת לה ותכנשנה לגו ביתך ויהי עמך עד דיתבע אחוד יתה ותתיבנה לה לו וכן תעבד לחמרה וכן תעבד לכסותיה וכן תעבד לכל אבדת אחוד די תיבד מנה ותשכחנה לית לך רשו לאתכסא לה לא תחזי ית חמרא דאחוד או תורה רמן בארחה ותתכבש מנהון אקמא תקים עמה לט לא יהי תקון זין דגבר על אתתא ולא יתקן גבר בתקוני אתתא ארי מרחק קדם יי אלהיך כל עבד אלין
א ארי יערע קנא דצפרא קדמך בארחה בכל אילן או על ארעא אפרוחין או ביעין ואמא רבעא על אפרחין או על ביעין
לא תסב אמא על בנאי ב שלחא תשלח ית אמא וית בנאי תסב לך בדיל דייטב לך ותוריך יומין ג ארי תבני ביתא חדתא פירוש רש"י

לשון הקל וזלזול, כמו "והוא קללני קללה נמרצת" (מלכים ב:יז):
(לה) והתעלמת. כובש עין כאלו אינו רואהו: לא תראה והתעלמת. לא תראה אותו שתתעלם ממנו, זהו פשוטו. ורבותינו אמרו, פעמים שאתה מתעלם וכו': (לו) עד דרוש אחיך. וכי תעלה על דעתך שיתנהו לו קודם שידרשהו, אלא דרשהו שלא יהא רמאי: והשבתו לו. שתהא בו השבה, שלא יאכל בביתך כדי דמיו ותתבעם ממנו. מכאן אמרו, כל דבר שעושה ואוכל יעשה ויאכל, ושאינו עושה ואוכל ימכר: (לז) לא תוכל להתעלם. לכבוש עינך כאלו אינך רואה אותו: (לח) הקם תקים. זו טעינה, להטעין משאוי שנפל מעליו: עמו. עם בעליו, אבל אם הלה וישב לו ואמר לו, הואיל ועליך מצוה אם רצית לטעון

טעון, פטור: (לט) לא יהיה כלי גבר על אשה. שתהא דומה לאיש כדי שתלך בין האנשים, שאין זו אלא לשם נאוף: ולא ילבש גבר שמלת אשה. לילך לישוב בין הנשים. דבר אחר, שלא יסיר שער הערוה ושער של בית השחי: כי תועבת. לא אסרה תורה אלא לבוש המביא לידי תועבה:

סדר יז (א) כי יקרא. פרט למזמן: לא תקח האם. בעודה על בניה: (ב) למען ייטב לך וגו'. אם מצוה קלה שאין בה חסרון כפי אמרה תורה "למען ייטב לך והארכת ימים", קל וחמר למתן שברך של מצוות חמורות: (ג) כי תבנה בית חדש. אם קימת מצות שלוח הקן, סופך לבנות בית חדש ותקים מצות מעקה, שמצוה גוררת מצוה, ותגיע לכרם ושדה ולבגדים נאים, לכך

מפתח סדרי התנ"ך

ראשי הסדרים מדגישים פסוקים מרכזיים במחשבה היהודית. ראש סדר יז כאן הוא בסיס ללימוד נרחב הנפתח במשנה [בכרות ה,ג ומגילה ד,ט]:
האומר: על קן צפור גיעו רחמיך ועל טוב יזכר שמך מודים מודים – משתקין אותו.

וַעֲשִׂיתָ מַעֲקָה לַגֵּגֶךָ וְלֹא־תִשִּׂים דְּמַיִם בְּבֵיתְךָ כִּי־יִפֹּל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ: כִּי תִצַּא יוֹ
 ד לֹא־תִזְרַע פְּרִמֶּךָ כְּלָאִים פֶּן־תִּקְדָּשׁ הַמְּלֶאכֶה הַזֶּרַע אֲשֶׁר תִּזְרַע וּתְבוֹאֵת הו
 ו הַכָּרִם: ה לֹא־תַחְרֹשׁ בְּשׂוֹר־וּבַחֲמֹר יַחֲדוּ: ז לֹא תִלְבַּשׁ פו
 ז שְׁעִטָּנוֹ צִמְרֹת וּפְשָׁתַיִם יַחֲדוּ: ח גְּדִילִים תַּעֲשֶׂה־לְךָ פח
 ח עַל־אַרְבַּע פְּנֵפוֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר תִּכְסֶּה־בָּהּ: ט כִּי־יִקַּח פו
 ט אִישׁ אִשָּׁה וּבָא אֵלֶיהָ וּשְׁנָאָהּ: י וְשֵׁם לָהּ עַל־לִילַת דְּבָרִים וְהוֹצֵא עֲלֶיהָ
 י שֵׁם רָע וְאָמַר אֶת־הָאִשָּׁה הַזֹּאת לְקַחְתִּי וְאָקְרַב אֵלֶיהָ וְלֹא־מִצָּאֲתִי לָהּ
 י בְּתוּלִים: יא וְלָקַח אָבִי הַנְּעֹר וְאִמָּהּ וְהוֹצִיאוּ אֶת־בְּתוּלִי הַנְּעֹר אֶל־זִקְנִי
 יא הָעִיר הַשְּׂעֵרָה: יב וְאָמַר אָבִי הַנְּעֹר אֶל־הַזִּקְנִים אֶת־בְּתִי נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה
 יב לְאִשָּׁה וַיִּשְׁנָאָהּ: יג וְהִנֵּה־הוּא שֵׁם עַל־לִילַת דְּבָרִים לֵאמֹר לֹא־מִצָּאֲתִי לְבַתְּךָ
 יג בְּתוּלִים וְאֵלֶּה בְּתוּלֵי בְּתִי וּפְרָשׁוּ הַשְּׂמֵלָה לְפָנַי זִקְנֵי הָעִיר: יד וְלָקַחוּ זִקְנֵי
 יד הָעִיר־הַהוּא אֶת־הָאִישׁ וַיִּסְרוּ אֹתוֹ: טו וְעָנְשׂוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף וְנָתְנוּ לְאָבִי
 טו הַנְּעֹרָה כִּי הוֹצִיא שֵׁם רָע עַל בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה לֹא־יוּכַל
 טו לְשַׁלְּחָהּ כָּל־יְמֵיו: זא וְאִם־אָמַת הִיא הַדָּבָר הַזֶּה פז

תרגום אונקלוס

ותעבד תיקא לאגרוך ולא תשוי חובת דין דקטול בביתך ארי יפל דנפל מנה ד לא תזרע פרמך ערובין דילמא תסתאב דמעט זרעא די תזרע ועללת פרמא ה לא תרדי בתורא ובחמרא כחדא ו לא תלבש שעטנא צמר וכתן מחבר כחדא ז כרספדין תעבד לך על ארבע פנפי כסותך די תכסי בה ח ארי יסב גבר אתתא ויעול לותה ויסננה ט וישוי לה תסקופי מלין ויפק עלה שום ביש ויימר זת אתתא הדיא נסבית ועלית לותה ולא אשכחית לה בתולין י ויסב אבוהא דעולמתא ואמה ויפקון זת בתולי עולמתא לקדם סבי קרתא לתרע בית דין אתרא יא ויימר אבוהא דעולמתא לסביא זת בתי יהבית לגברא הדין לאנתו וסננה יב והא הוא שוי תסקופי מלין למימר לא אשכחית לברתך בתולין ואלין בתולי ברתי ויפרסון שושיפא קדם סבי קרתא יג וידברון סבי קרתא הדיא זת גברא וילקון זתה יד ויגבון מנה מאה סלעין דכסף ויתנון לאבוהא דעולמתא ארי אפק שום ביש על בתולתא דישראל ולה תהי לאנתו לית לה רשו למפטרה כל יומיהי טו ואם קשטא הנה פתגמא הדין פירוש רש"י

נסמכו פרשיות הללו: מעקה. גדר סביב לגג. ואונקלוס תרגם "תיקא", כגון תיק שמשמר מה שבתוכו: כי יפול הנופל. ראוי זה לפול, ואף על פי כן לא תתגלגל מיתתו על ידך, שמגלגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב: (ד) כלאים. חטה ושעורה וחרצן במפולת יד: פן תקדש. כתרגומו "תסתאב", כל דבר הנתעב על האדם, בין לשבח כגון הקדש, בין לגנאי כגון אסור, נופל בו לשון קדוש, כמו "אל תגש בי כי קדשתך" (ישעיה כה:ג): המלאה. זה מלוי ותוספת שהזרע מוסיף: (ה) לא תחרש בשור ובחמור. הוא הדין לכל שני מינים שבעולם, והוא הדין להנהיגם יחד קשורים וזוגים

בהולכת שום משא: (ו) שעטנא. לשון ערוב, ורבותינו פרשו, שוע טווי ונוז: (ז) גדילים תעשה לך. אף מן הכלאים, לכך סמכן הכתוב: (ח-ט) ובא אליה ושנאה. סופו "ושם לה עלילת דברים", עברה גוררת עברה, עבר על "לא תשנא" (ויקרא טו:יז), סופו לכא לידי לשון הרע: את האשה הזאת. מכאן שאין אומר דבר אלא בפני בעל דין: (י) אבי הנערה ואמה. מי שגדלו גדולים הרעים יתבוז עליה: (יא) ואמר אבי הנערה. מלמד שאין רשות לאשה לדבר בפני האיש: (יב) ופרשו השמלה. הרי זה משל, מתחורין הדברים כשמלה: (יג) ויסרו אותו. מלקות: (טו) ואם אמת היה הדבר. בעדים והתראה שזנתה לאחר ארוסין:

יז וְלֹא־נִמְצְאוּ בְּתוּלִים לְנֹעַר: וְהוֹצִיאוּ אֶת־הַנְּעָר אֶל־פֶּתַח בַּיִת־אָבִיהָ
 וּסְקִלוּהָ אֲנָשֵׁי עִירָה בְּאֲבָנִים וּמָתָה כִּי־עָשְׂתָה נְבִלָה בְּיִשְׂרָאֵל לְזִנוּת
 בַּיִת אָבִיהָ וּבְעֵרַת הָרַע מִקֶּרְבָּךְ: כִּי־יִמְצָא אִישׁ שֹׁכֵב | פח
 עִם־אִשָּׁה בְּעֵלְתָּ־בְעַל וּמָתוּ גַם־שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם־הָאִשָּׁה
 וְהָאִשָּׁה וּבְעֵרַת הָרַע מִיִּשְׂרָאֵל: כִּי יִהְיֶה נֹעַר בְּתוּלָה פט
 מֵאֲרָשָׁה לְאִישׁ וּמִצָּאָה אִישׁ בָּעִיר וְשֹׁכֵב עִמָּה: וְהוֹצֵאתֶם אֶת־שְׁנֵיהֶם
 אֶל־שַׁעַר | הָעִיר הַהוּא וּסְקַלְתֶּם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּמָתוּ אֶת־הַנְּעָר עַל־דְּבַר
 אֲשֶׁר לֹא־צִעֲקָה בָּעִיר וְאֶת־הָאִישׁ עַל־דְּבַר אֲשֶׁר־עָנָה אֶת־אִשְׁתּוֹ רַעְהוּ
 כ וּבְעֵרַת הָרַע מִקֶּרְבָּךְ: וְאִם־בַּשָּׂדֶה יִמְצָא צ
 הָאִישׁ אֶת־הַנְּעָר הַמְּאֲרָשָׁה וְהַחֲזִיקָ־בָּהּ הָאִישׁ וְשֹׁכֵב עִמָּה וּמָתָה הָאִישׁ
 אֲשֶׁר־שֹׁכֵב עִמָּה לְבָדוֹ: וְלִנְעָר לֹא־תַעֲשֶׂה דָבָר אֵין לְנֹעַר חֲטָא מוֹת כִּי
 כב כְּאִשֶּׁר יָקוּם אִישׁ עַל־רַעְהוּ וּרְצָחוֹ נָפֵשׁ כֵּן הַדְּבַר הַזֶּה: כִּי בַשָּׂדֶה מִצָּאָה
 כג צִעֲקָה הַנְּעָר הַמְּאֲרָשָׁה וְאֵין מוֹשִׁיעַ לָּהּ: כִּי־יִמְצָא אִישׁ צא
 כד נֹעַר בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֲרָשָׁה וּתְפֹשָׁה וְשֹׁכֵב עִמָּה וְנִמְצָאוּ: וְנָתַן הָאִישׁ
 הַשֹּׁכֵב עִמָּה לְאָבִי הַנְּעָר חֲמִשִּׁים כֶּסֶף וְלוֹ־תִהְיֶה לְאִשָּׁה תַּחַת אֲשֶׁר עָנָה
 כה לֹא־יִוָּכַל שְׁלֹחָה כָּל־יָמָיו: לֹא־יִקַּח אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ אָבִיו צב ד

תרגום אונקלוס

לא אשתכחו בתולין לעולמתא טו ויפקון ית עולמתא לתרע בית אבוהא וירגמנה אנשי קרתה באבניא ותמות ארי עבדת קלנא בישראל לזנאה בית אבוהא ותפלי עבד דביש מבינך יז ארי ישתכח גבר דשכב עם אתתא אתת גבר ויתקטלון אף תרויהון גברא דשכב עם אתתא ואתתא ותפלי עבד דביש מישראל יח ארי תהי עולמתא בתלתא דמארסא לגבר וישפחנה גבר בקרתא וישכוב עמה יט ותפקון ית תרויהון לתרע קרתא והיא ותרגמון יתהון באבניא וימותון ית עולמתא על עסק די לא צוחת בקרתא וית גברא על עסק דעני ית אתת חברה ותפלי עבד דביש מבינך כ ואם בחקלא ישפח גבר ית עולמתא דמארסא ויתקף בה גברא וישכוב עמה ויתקטל גברא דשכב עמה בלחודוהי כא ולעולמתא לא תעבד מדעם לית לעולמתא חובת דין דקטול ארי כמא דיקום גברא על חברה ויקטלנה נפש כן פתגמא הדין כב ארי בחקלא אשפחה צוחת עולמתא דמארסא ולית דפריק לה כג ארי ישפח גבר עולמתא בתלתא די לא מארסא ויחדנה וישכוב עמה וישתכחון כד ויתן גברא דישכב עמה לאבוהא דעולמתא חמשין סלעין דכסף ולה תהי לאנתו חלף די עניה לית לה רשו למפטרה כל יומיהי כה לא יסב גבר ית אתת אבוהי

פירוש רש"י

(טז) אל פתח בית אביה. ראו גדולים שגדלתם: בעיר. לפיכך "שכב עמה", פרצה קוראה לגנב, הא אלו אנשי עירה. במעמד כל אנשי עירה: לזנות בית אביה. כמו 'בבית אביה': (יז) ומתו גם שניהם. להוציא מעשה חדודים שאין האשה נהנית מהם: גם לרבות הפאים אחריהם. דבר אחר "גם שניהם", לרבות את הולד, שאם היתה מעברת אין ממתינין לה עד שתלד: (יח) ומצאה איש

ישבה בביתה לא ארע לה: (כא) כי כאשר יקום וגו'. לפי פשוטו זהו משמעו, כי אנוסה היא ובחזקה עמד עליה, כאדם העומד על חברו להרגו. ורבותינו דרשו בו, הרי זה בא ללמד ונמצא למד וכיו: (כה) לא יקח. אין לו בה לקוחין, ואין קדושין תופסין בה:

זו	וְלֹא יִגְלֶה כְּנֶגַף אָבִיו:	זא	לֹא־יָבֵא פְצוּע־דָּפָה וְכָרוֹת שְׁפָכָה	כי תצא
זז	בַּקֵּהל יִהְיֶה:	זב	לֹא־יָבֵא מִמְזֹר בַּקֵּהל יִהְיֶה גַם דֹּר עֲשִׂיָרִי	
זח	לֹא־יָבֵא לוֹ בַּקֵּהל יִהְיֶה:	זג	לֹא־יָבֵא עֲמוּנֵי וּמוֹאָבִי בַּקֵּהל	
זט	יִהְיֶה גַם דֹּר עֲשִׂיָרִי לֹא־יָבֵא לָהֶם בַּקֵּהל יִהְיֶה עַד־עוֹלָם: עַל־דָּבָר		אֲשֶׁר לֹא־קִדְמוּ אֶתְכֶם בַּלְחֶם וּבַמִּים בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר	
ל	שָׁכַר עָלֶיךָ אֶת־בַּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִפְתּוֹר אֲרָם נִהְרִים לְקַלְלֶךָ: וְלֹא־אָבָה		יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לִשְׁמַע אֶל־בַּלְעָם וַיַּהַפֵּךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ אֶת־הַקְּלָלָה	
לא	לְבָרְכָהּ כִּי אָהַבְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא־תִדְרֹשׁ שְׁלֹמֶם וְטַבְתֶּם כָּל־יְמֵיךָ		לְעוֹלָם:	
לב	לְעוֹלָם:	לג	לֹא־תִתְעַב אֲדָמִי כִּי אֲחִיךָ הוּא לֹא־תִתְעַב	רביעי
לד	מִצְרַיִם כִּי־גַר הָיִיתָ בְּאֶרְצוֹ: בָּנִים אֲשֶׁר־יִוָּלְדוּ לָהֶם דֹּר שְׁלִישִׁי יָבֵא לָהֶם		כִּי־תִצֵּא מִחֲנֶה עַל־אֵיבֶיךָ וְנִשְׁמַרְתָּ מִכָּל	זז
לה	בַּקֵּהל יִהְיֶה:	זח	זח	ה
לו	כִּי־יִהְיֶה בְּךָ אִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִהְיֶה טָהוֹר מִקְרַה־לִּילָה וַיִּצֵּא			

תרגום אונקלוס

וְלֹא יִגְלֵי כִּנְפֵא דְאָבוּהִי כּוּ לֹא יִדְכִי דְפָסִיק וְדִמְחַבֵּל לְמַעַל בַּקֵּהלֵא דִּי כּוּ לֹא יִדְכִי מִמְזֹרָא לְמַעַל בַּקֵּהלֵא דִּי אִף דְרָא עֲשִׂירָאָה לֹא יִדְכִי לֹא יִדְכִי לֹא יִדְכִי לְמַעַל בַּקֵּהלֵא דִּי כּוּ לֹא יִדְכִי עֲמוּנֵאִי וּמוֹאָבִאִי לְמַעַל בַּקֵּהלֵא דִּי אִף דְרָא עֲשִׂירָאָה לֹא יִדְכִי לְהוֹן לְמַעַל בַּקֵּהלֵא דִּי עַד עָלַם כֹּט עַל עֶסֶק דִּי לֹא עָרְעוּ יִתְכוּן בַּלְחָמָא וּבְמִיָּא בְּאֶרְחָא בְּמִפְקֻכוּן מִמִּצְרַיִם וְדִי אֲגַר עָלְךָ יִתְ בַּלְעָם בְּרַ בְּעוֹר מִפְתּוֹר אֲרָם דִּי עַל פְּרִת לְלִטְיוּתְךָ ל וְלֹא אָבִי יִי אֱלֹהֶךָ לְקַבְּלָא מִן בַּלְעָם וְהַפֵּךְ יִי אֱלֹהֶךָ לָךְ יִתְ לְוִטִין לְבָרְכוּן אֲרִי רַחֲמֶךָ יִי אֱלֹהֶךָ לֹא לֹא תִתְעַב אֲדָמִי כִּי אֲחִיךָ הוּא לֹא תִרְחַק מִצְרָאָה אֲרִי דִיר הוּיִתָּא בְּאֶרְעָה לֵג בְּנִין דִּי יִתְיַלְדוּ לְהוֹן דְרָא תְלִיתָאָה יִדְכִי לְהוֹן לְמַעַל בַּקֵּהלֵא דִּי אֲרִי תְפּוּק מִשְׂרִיתָא עַל בְּעַלִּי דְבְּכָךְ וְתִסְתַּמֵּר מִכָּל מַדְעָם בִּישׁ ב אֲרִי יְהִי בְךָ גִבֵּר דִּי לֹא יְהִי דְכִי מִקְרַה לִילֵא וַיִּפּוּק בַּקֵּהלֵא דִּי א

פירוש רש"י

וְלֹא יִגְלֶה כְּנֶגַף אָבִיו. שוֹמֵרֵת יָבֵם שֶׁל אָבִיו הִרְאוּהָ לְאָבִיו. וְהָרִי כִּכְר מְזַהֵר עָלֶיהָ מִשּׁוּם "עֲרוֹת אַחֵי אֲבִיךָ" (ויקרא י"ד), אֵלֶּא לְעִבּוֹר עַל זֹו בְּשֵׁנֵי לְאוּזִין, וְלִסְמוּךְ לָהּ "לֹא יָבֵא מִמְזֹר", לְלַמֵּד שְׂאִין מִמְזֹר אֵלֶּא מַחֲיָבֵי כְּרִיתוֹת, וְקַל וְחֹמֵר מַחֲיָבֵי מִיתוֹת בֵּית דִּין, שְׂאִין בְּעֲרִיּוֹת מִיתַת בֵּית דִּין שְׂאִין בֵּה כְּרִת: (כו) פְּצוּעַ דָּפָה. שְׁנַפְצָעוּ אוֹ שְׁנַדְכָּאוּ בִּיצִים שְׁלוֹ: וְכָרוֹת שְׁפָכָה. שְׁנַכְרַת הַגִּיד, וְשׁוּב אֵינּוּ יוֹרֵה קְלוּחַ זָרַע אֵלֶּא שׁוֹפֵךְ וְשׁוֹתֵת, וְאֵינּוּ מוֹלִיד: (כז) לֹא יָבֵא מִמְזֹר בַּקֵּהל ה'. לֹא יֵשֵׁא יִשְׂרָאֵלִית: (כח) לֹא יָבֵא עֲמוּנֵי. לֹא יֵשֵׁא יִשְׂרָאֵלִית: (כט) עַל דְּבַר. עַל הַעֲצָה שִׁיעֲצוּ אֶתְכֶם לְהַחֲטִיאֲכֶם: בַּדֶּרֶךְ. כְּשֶׁהֵייתֶם בְּטְרוּף: (לא) לֹא תִדְרֹשׁ שְׁלֹמֶם. מִכָּלֵל שְׁנַאֲמַר "עֲמֵךְ יֵשֵׁב בְּקֶרֶבְךָ" (להלן יח:), יְכוּל אִף זֶה

סדר יח (א) כִּי תִצֵּא וְנִשְׁמַרְתָּ. שֶׁהַשְּׁטָן מְקַטְרֵג בְּשַׁעַת הַסְּכָנָה: (ב) מִקְרַה לִילָה. דְּבַר הַכְּתוּב בַּהוֹרֵב: וַיִּצֵּא

מפתח סדרי התנ"ך

בחירת נושא כראש סדר בתוך רצף של פרשיות קצרות כשיש רצף של פרשיות קצרות שאפשר היה לקבוע את ראש הסדר בכל אחת מהן, ראוי לעיין מה הנושא שנבחר לפתוח את הסדר. למשל, בחומש ויקרא בסדרת "בהר" נבחרה לראש סדר כא הפרשה העוסקת במצוות ההלוואה יחד עם איסור הריבית. כאן נבחרה הפרשה העוסקת בטוהרת מחנה צבא ישראל לראש סדר יח. הפרשה העוסקת בהקפדה על מילוי התחייבויות נבחרה כראש סדר יט, והפרשה העוסקת בדין שכחה בשדה נבחרה לראש סדר כ. [החלוקה הנוכחית לפרקים נבחרה לפתוח בטומאות ובמריבות].

יח

כי תצא

ג אֶל-מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה לֹא יבֹא אֶל-תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: וְהָיָה לַפְּנוֹת-עָרֹב יִרְחֹץ
 ד בַּמַּיִם וּכְבֹּא הַשֶּׁמֶשׁ יבֹּא אֶל-תּוֹךְ הַמַּחֲנֶה: וַיֵּד תִּהְיֶה לְךָ מַחֲוֵץ לַמַּחֲנֶה
 ה וַיֵּצֵאתָ שָׁמָּה חוּץ: וַיִּתֵּד תִּהְיֶה לְךָ עַל-אֲזָנָיִךָ וְהָיָה בְּשִׁבְתְּךָ חוּץ וַחֲפֹרְתָהּ
 ו כָּה וְשִׁבְתָּ וְכָסִיתָ אֶת-צִאֲתֶיךָ: כִּי יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ | בְּקֶרֶב מַחֲנֶיךָ
 לְהִצִּילְךָ וְלִתֵּת אִיבֶיךָ לַפְּנֵיךָ וְהָיָה מַחֲנֶיךָ קָדוֹשׁ וְלֹא-יִרְאֶה כָּךְ עֲרוֹת
 ז דָּבָר וְשָׁב מֵאֲחֵרֶיךָ: לֹא-תִסְגֵּיר עֶבֶד אֶל-אֲדֹנָיו
 ח אֲשֶׁר-יִנְצַל אֵלֶיךָ מֵעַם אֲדֹנָיו: עִמָּךְ יֵשֵׁב בְּקֶרְבְּךָ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחַר
 ט בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּטוֹב לוֹ לֹא תוֹנְנֶה: לֹא-תִהְיֶה
 י קִדְשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא-יִהְיֶה קִדְשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לֹא-תִבְיֵא אֶתְנֶן
 זוֹנָה וּמַחִיר פְּלֶבֶת בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל-נָדָר כִּי תוֹעֵבֶת יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ
 יא גַּם-שְׁנֵינֵיהֶם: לֹא-תִשִּׁיךְ
 יב לְאֲחֵיךָ נֶשֶׁךְ כֶּסֶף נֶשֶׁךְ אֶכֶל נֶשֶׁךְ כָּל-דָּבָר אֲשֶׁר יִשָּׁךְ: לְנֹכְרֵי תִשִּׁיךְ
 וְלֹאֲחֵיךָ לֹא תִשִּׁיךְ לְמַעַן יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַשְׁלַח יָדְךָ עַל-הָאָרֶץ

תרגום אונקלוס

למבוא למשירתא לא יעול לגו משירתא ג ויהי למפני רמשא יסחי במיא וכמעל שמשא יעול לגו משירתא ד ואתר מתקן יהי לך מבוא למשירתא
 ותפוק תמן לכרא ה וסכתא תהי לך על זינך ויהי במיתבך לכרא ותחפר בה ותתוב ותכסי ית מסקתך ו ארי יי אלקך שכינתה מהלכא בגו משירתך
 לשזכותך ולמסר בעלי דבך קדמך ותהי משירתך קדישא ולא יתחזי בך עברת פתגם ויתוב מימרה מלאוטבא לך ז לא תמסר עבד עממין ליד רבונה
 דישתוב לותך מלות רבונה ח עמך יתב בינך באתרא די יתרעי בחדא מן קרניך בדייטב לה לא תוננה ט לא תהי אתתא מבנת ישראל לגבר עבד ולא
 יסב גברא מבני ישראל אתתא אמה י לא תעל אגר זניתא וחולפן פלכא לבית מקדשא די אלקך לכל נדרא ארי מרחק קדם יי אלקך אף תרויהון יא לא
 תרבי לאחור רבית כסף רבית עבור רבית כל מדעם דמתרבי יב לבר עממין תרבי ולאחור לא תרבי בדיל דיברכך יי אלקך בכל אושטות יך על ארעא

פירוש רש"י

לגבר עבד, שאף זו מפקרת לבעילת זנות היא, מאחר שאין
 קדושין תופסין לו בה, שהרי הקשו לחמור, שנאמר "שבו
 לכם פה עם החמור" (בראשית יט:ה), עם הדומה לחמור, ולא
 יסב גברא מבני ישראל אתתא אמה, שאף הוא נעשה קדש
 על ידה, שכל בעילותיו בעילות זנות שאין קדושין תופסין
 לו בה: (י) אתנן זונה. נתן לה טלה באתננה, פסול להקרבה:
 ומחיר פלב. החליף שה בכלב: גם שניהם. לרבות שנוייהם,
 כגון חטים ועשאן סלת: (יא) לא תשיך. אזהרה ללנה שלא
 יתן רבית למלנה. ואחר כך אזהרה למלנה, "את כסףך לא
 תתן לו בנשך" (ויקרא כא:א): (יב) לנכרי תשיך. ולא לאחיקך,
 לאו הבא מכלל עשה, עשה, לעבור עליו בשני לאוין ועשה:

אל מחוץ למחנה. זו מצות עשה: לא יבא אל תוך המחנה. זו
 מצות לא תעשה. ואסור לכנס למחנה לוייה וכל שכן למחנה
 שכינה: (ג) והיה לפנות ערב. סמוך להערב שמשו יטבול,
 שאינו טהור בלא הערב השמש: (ד) ויד תהיה לך. כתרגומו,
 כמו "איש על ידו" (במדבר ב:יז): מחוץ למחנה. חוץ לענן:
 (ה) על אונף. לבד משאר כלי תשמישך: אונף. כמו כלי זין:
 ולא יראה בך. הקדוש ברוך הוא "ערות דבר": (ז) לא תסגיר
 עבד. כתרגומו. דבר אחר, אפלו עבד כנעני של ישראל
 שברח מחוצה לארץ ישראל: (ט) לא תהיה קדשה.
 מפקרת, מקדשת ומזמנת לזנות: ולא יהיה קדש. מזמן
 למשכב זכור. ואונקלוס תרגם "לא תהי אתתא מבנת ישראל

מפתח סדרי התנ"ך

לאיסור נשך המופיע כאן בפסוק יא ניתן לצרף את ראש סדר ח במשלי: נגיד חסר תבונות ורב מעשקות שנאי [שנא] בצע יאריך ימים:

יט

א אֲשֶׁר־אַתָּה בָּא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ:

בִּי־תִדָּר קא

ו

כי תצא

נִדְרָ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ כִּי־דְרִישׁ יִדְרָשְׁנוּ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ

ב,ג מִעֲמֶךָ וְהָיָה בְךָ חֶטָּא: וְכִי תִחְדָּל לְנִדָּר לֹא־יְהִיָּה בְךָ חֶטָּא: מוֹצֵא

שְׁפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר וְעֲשִׂיתָ כַּאֲשֶׁר נִדְרַתָּ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ נִדְבָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ

ד בְּפִיךָ: כִּי תִבֹּא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ וְאָכַלְתָּ עֲנָבִים כִּנְפֵשֶׁךָ שְׂבַעֲךָ קב חמישי

ה וְאֶל־כְּלֶיךָ לֹא תִתֵּן: כִּי תִבֹּא בְּקִמַּת רֵעֶךָ וְקִטְפַתְּ מְלִילַת קג

ו בְּיַדְךָ וְחִרְמַשׁ לֹא תִנְיֵף עַל קִמַּת רֵעֶךָ: כִּי־יִקַּח אִישׁ קד

אִשָּׁה וּבַעֲלָהּ וְהָיָה אִם־לֹא תִמְצָא־חֵן בְּעֵינָיו כִּי־מִצָּא בָּהּ עֲרוֹת דְּבָר

ז וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֶת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ: וַיִּצָּאָה מִבֵּיתוֹ וְהִלְכָה

ח וְהִיתָה לְאִישׁ־אַחֵר: וּשְׁנֵאָהּ הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֶת וְנָתַן

בְּיָדָהּ וְשִׁלְחָהּ מִבֵּיתוֹ אוֹ כִּי יָמוּת הָאִישׁ הָאֲחֵרוֹן אֲשֶׁר־לָקַחְתָּ לּוֹ לְאִשָּׁה:

ט לֹא־יִוָּכַל בַּעֲלָהּ הָרֵאשׁוֹן אֲשֶׁר־שִׁלְחָהּ לָשׁוּב לְקַחְתָּהּ לְהִיּוֹת לּוֹ לְאִשָּׁה

אֲחֵרִי אֲשֶׁר הִטְמָאָה כִּי־תוֹעֵבָה הוּא לְפָנַי יְהוָה וְלֹא תַחְטִיא אֶת־הָאָרֶץ

תרגום אונקלוס

די את עַל־ל תִּמְנַן לְמִירְתָּהּ א אַרְי תִּדְר נִדְר קָדִם יִי אֱלֹהֶיךָ לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹתָהּ אַרְי מִתְּבַע יִתְּבַעְנָה יִי אֱלֹהֶיךָ מִנְּךָ וְיִהִי בְךָ חוֹבָא
 ב וְאַרְי תִּתְּמַנַּע לְמִנְדָּר לֹא יְהִי בְךָ חוֹבָא ג אִפְקוּת סְפוּתְךָ תִּטְר וְתַעֲבֹד כְּמָא דִּי נִדְרָתָא קָדִם יִי אֱלֹהֶיךָ נִדְבַתָּא דִּי מִלְּתָא בְּפוּמְךָ ד אַרְי תִּתְּגַר בְּכֶרֶמָא
 דְּחִבְרָךְ וְתִיכּוּל עֲנָבִין כִּנְפֵשֶׁךָ שְׂבַעֲךָ וְלִמְאֵנְךָ לֹא תִתֵּן ה אַרְי תִּתְּגַר בְּקִמַּתָּא דְּחִבְרָךְ וְתִקְטוּף מְלִילִין בְּיַדְךָ וּמְגִלָּא לֹא תִרִים עַל קִמַּתָּא דְּחִבְרָךְ ו אַרְי יִסֵּב
 גְּבַר אֲתָתָא וְיַבְעֲלָנָה וְיִהִי אִם לֹא תִשְׁכַּח רְחֻמִּין בְּעֵינֵיהִי אַרְי אֲשַׁכַּח בָּהּ עֲבָרַת פְּתָגָם וְיִכְתּוּב לָהּ גִּט פְּטוּרִין וְיִהִי בִידָהּ וְיִפְטָרְנָה מִבֵּיתָה ז וְתִפּוּק
 מִבֵּיתָה וְתִהְיֶה לְגִבְר אַחֵרִין ח וְיִסְנָנָה גְּבָרָא בְּתִרְאָה וְיִכְתּוּב לָהּ גִּט פְּטוּרִין וְיִתֵּן בִּידָהּ וְיִפְטָרְנָה מִבֵּיתָה אוֹ אַרְי יָמוּת גְּבָרָא בְּתִרְאָה דְּנִסְכָּה לָהּ
 לְאַנְתּוּ ט לִית לָהּ רִשׁוֹ לְבַעֲלָהּ קְדֻמָּאָה דִּי פְטָרָה לְמִתְּב לְמִסְבָּה לְמִתּוּי לָהּ לְאַנְתּוּ בְּתֵר דִּי אִסְתְּאַכְת אַרְי מְרֻחָקָא הִיא קָדִם יִי וְלֹא תַחֲיִב יֵת אַרְעָא

פירוש רש"י

סדר יט (א) לֹא תֵאָחֵר לְשִׁלְמוֹ. שְׁלֵשָׁה רְגָלִים, וְלִמְדוּהוּ
 רְבוּתֵינוּ מִן הַמְקֵרָא: (ג) מוֹצֵא שְׁפָתֶיךָ תִּשְׁמֹר. לִתֵּן עֲשֵׂה עַל
 לֹא תַעֲשֶׂה: (ד) כִּי תִבֹּא בְּכֶרֶם רֵעֶךָ. בְּפוּעַל הַכְּתוּב מִדְּבַר:
 כְּמָה שֶׁתִּרְצֶה: שְׂבַעֲךָ. וְלֹא אֲכִילָה גִסָּה: וְאֶל כְּלֶיךָ
 לֹא תִתֵּן. מִכָּאן שֶׁלֹּא דְבַרְהָ תוֹרָה אֵלָּא בְּשַׁעַת הַבְּצִיר, בְּזִמְנ
 שֶׁאֵתָה נּוֹתֵן לְכִלּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, אֲבָל אִם בָּא לְעִדּוֹר וּלְקִשְׁקֵשׁ

הַטְּמַעַת רַעֲיוֹנוֹת זָרִים עַל יַדִּי הַחֲלוּקָה לְפָרְקִים: סִיבַת קְבִיעַת פְּסוּק ו' כְּרֵאשׁ פֶּרֶק כ

מִפְתַּח סְדְרֵי הַתּוֹרָה כוונה נוספת מוטמעת בראש פרק כד בדברים. נאמר שם שבעל המגרש את אשתו לא יוכל להחזירה, גם אם ירצה, אם בינתיים נישאה לאחר. זו בדיוק טענת "בני ישראל החדשים" הסבורים שה' עזב את ישראל בגלל חטאייהם, ובהר במקומם במינים. בנייאים ישנו ראש פרק נוסף שנקבע על מנת לחזק טענה זו. פרק ג בירמיה, המתחיל באמצע פרשה, נקבע בפסוק: "לאמר הן ישלח איש את־אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש־אחר הישוב אליה עוד הלא הלא חנוף תחנף הארץ והיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי נאם ה'".

במסכת יומא פו. אמר ר' יוחנן גדולה תשובה שדוחה את לא תעשה שבתורה שנאמר: "לאמר הן ישלח איש את אשתו והלכה מאתו והיתה לאיש אחר הישוב אליה עוד הלא חנוף תחנף הארץ והיא ואת זנית רעים רבים ושוב אלי נאם ה'". ובעקבותיו מסביר בעל מצודת דוד: "אבל אתה ישראל עם כי בעודך תחתי זנית באיסור עם אהובים רבים ר"ל עם כי עבדת עכו"ם חלוקות עם כל זה שוב אלי ואקבלך בתשובה". פירוש יהודי זה מנוגד, כמוכן, לפירוש חלוקת הפרקים הנוכרית.

יט

י' אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ נַחֲלָה:

פִּי-יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה ק"ה

ששי

כי תצא

חֲדָשָׁה לֹא יֵצֵא בְּצִבָּא וְלֹא-יַעֲבֹר עָלָיו לְכָל-דָּבָר נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שְׁנָה

יא אַחַת וְשִׁמַּח אֶת-אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר-לָקַח: לֹא-יַחֲכֹל רַחִים וְרֹכֵב פִּי-נַפֵּשׁ הוּא

יב חֲבַל: פִּי-יִמְצָא אִישׁ גִּנְבַּת נַפֵּשׁ ק"ו

מֵאֲחִיו מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְעַמְר-בּוֹ וּמָכְרוֹ וּמֵת הַגִּנְבַּת הַהוּא וּבַעֲרַת הָרַע

יג מִקֶּרֶךְ: הַשְּׁמֵר בְּנִגְעַת-הַצָּרַעַת לְשֹׁמֵר מְאֹד ק"ז

יד וְלַעֲשׂוֹת כְּכֹל אֲשֶׁר-יֹרֶוּ אֶתְכֶם הַפְּהַנִּים הַלְוִיִּם כַּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם תִּשְׁמְרוּ

יז לַעֲשׂוֹת: זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר-עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְמַרְיָם בַּדֶּרֶךְ בְּצֵאתְכֶם

טו מִמִּצְרָיִם: פִּי-תִשָּׂה בְּרַעַךְ מִשָּׂאת מְאוּמָה לֹא-תָבֵא ק"ח

טז אֶל-בֵּיתוֹ לַעֲבֹט עֲבֹטוֹ: בַּחוּץ תַּעֲמֹד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר אָתָּה נִשֵּׂה בּוֹ יוֹצֵיא

יז, יח אֲלֶיךָ אֶת-הָעֲבוֹט הַחוּצָה: וְאִם-אִישׁ עָנִי הוּא לֹא תִשְׁכַּב בְּעֲבֹטוֹ: הֲשִׁב

תְּשִׁיב לוֹ אֶת-הָעֲבוֹט כִּבּוֹא הַשְּׁמֵשׁ וְשָׁכַב בְּשִׁלְמָתוֹ וּבִרְכָךְ וְלֶךָ תִּהְיֶה

יט צְדָקָה לְפָנַי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ: לֹא-תַעֲשֶׂק שְׂכִיר עָנִי וְאֲבִיוֹן ק"ט שביעי i

תרגום אונקלוס

די יי אלהיך זהב לך אחסנא י ארי יסב גבר אתמא חדתא לא יפוק בחילא ולא יעבר עלוהי לכל מדעם פני יהי לבייתה שתא חדא ויחדי ית אתתה די נסב יא לא יסב משכונא רחיא ורכבא ארי בהון מתעבד מזון לכל נפש יב ארי ישתכח גבר גנב נפשא מאחזיה מבני ישראל ויתגר בה ויזבננה ויתקטל גנבא ההוא ותפלי עבד דביש מבינד יג אסתמר במכתש סגירו למטר לחדא ולמעבד ככל די ילפון יתכון פהניא לנאי כמא די פקדתונן תטרון למעבד יד הוי דכיר ית די עבד יי אלהיך למרים בארחא במפקכון ממצרים טו ארי תרשי בחכךך רשו מדעם לא תעול לבייתה למסב משכונה טז בכרא תקום וגברא די את רשי בה יפק לויתך ית משכונא לכרא יז ואם גבר מספן הוא לא תשכוב במשכונה יח אתבא תתב לה ית משכונא כמעל שמשא וישכוב בכסותה ויברכךך ולך תהי זכותא קדם יי אלהיך יט לא תעשוק אגירא עניא ומספנא

פירוש רש"י

(י) אשה חדשה. שהיא חדשה לו, ואפלו אלמנה, פרט למחזיר גרושתו: ולא יעבור עליו. דבר הצבא: לכל דבר. שהוא צורך הצבא, לא לספק מים ומזון ולא לתקן דרכים, אבל החוזרים מעורכי המלחמה על פי כהן, כגון בנה בית ולא תכנו או ארש אשה ולא לקחה, מספקין מים ומזון ומתקנין את הדרכים: יהיה לביתו. אף בשביל ביתו, אם בנה בית ויחנכו ואם נטע כרם וחללו, אינו זו מביתו בשביל צרכי המלחמה: לביתו. זה ביתו: יהיה. לרבות את פרמו: ושמה. ישמח את אשתו, ותרגומו "ויחדי ית אתתיה", והמתרגם ויחדי עם אתתיה' טועה הוא, שאין זה תרגום של "ושמח" אלא של 'ושמח': (יא) לא יחבל. אם בא למשכנו על חובו בבית דין, לא ימשכנוו בדברים שעושים בהן אוכל נפש: רחים. היא התחתונה: ורכב. היא העליונה: (יב) פי ימצא. בעדים והתראה, וכן כל "ימצא" שבתורה: והתעמר בו. אינו חיב עד שישתמש

בו: (יג) השמר בנגע הצרעת. שלא תתלש סימני טמאה ולא תקץ את הבהרת: ככל אשר יורו אתכם. אם להסגיר, אם להחליט, אם לטהר: (יד) זכור את אשר עשה וגו' למרים. אם באת להזהר שלא תלקה בצרעת, אל תספר לשון הרע, זכור העשוי למרים שדברה באחיה ולקתה בנגעים: (טו) פי תשה ברעך. תחוב בפרךך: משאת מאומה. חוב של כלום: (יז) לא תשכב בעבטו. לא תשכב ועבטו אצלך: (יח) כבוא השמש. אם פסות לילה הוא, ואם פסות יום החזירוהו בבקר, וכבר כתוב ב'ואלה המשפטים' "עד בא השמש תשיכנו לו" (שמות יז:ב), כל היום תשיכנו לו וכבא השמש תקחנו: וברכך. ואם אינו מברכך, מפל מקום "ולך תהיה צדקה": (יט) לא תעשוק שכיר. והלא כבר כתוב, אלא לעבור על האביון בשני לאוין, לא תעשוק שכר שכיר שהוא עני ואביון, ועל העשיר כבר הזהר "לא תעשוק את רעך" (ויקרא טז:ג): אביון. התאב לכל דבר:

- כ **מֵאַחֶיךָ אוּ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ: בְּיוֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא-תִבּוֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת-נַפְשׁוֹ וְלֹא-יִקְרָא עָלֶיךָ**
- כא **אֶל-יְהוָה וְהָיָה כִּךָ חֲטָא: לֹא-יּוֹמְתוּ אָבוֹת עַל-בָּנִים קִי**
- כב **וּבָנִים לֹא-יּוֹמְתוּ עַל-אָבוֹת אִישׁ בְּחֲטָאוֹ יּוֹמְתוּ: לֹא קִיא**
- כג **תִּטָּה מִשֶּׁפֶט גֵּר יְתוֹם וְלֹא תַחֲבֵל בְּגַד אֶלְמָנָה: וּזְכַרְתָּ כִּי עֶבֶד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וַיִּפְדֶּךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם עַל-כֵּן אֲנֹכִי מִצְוֶה לְעֲשׂוֹת אֶת-הַדָּבָר**
- כ **הַזֶּה: כִּי תִקְצֹר קִצְיֶרְךָ בְּשֹׂדֶךָ וְשִׁכַחְתָּ עֹמֵר בְּשׂוּדָה לֹא קִיב**
- ב **תָּשׁוּב לְקַחְתּוֹ לַגֵּר לִיתוֹם וְלֹא-לְמָנָה יְהִיָּה לְמַעַן יִבְרַכְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּכָל מַעֲשֵׂה יְדֶיךָ: כִּי תַחֲבֹט זֵיתְךָ לֹא תִפְאַר אַחֲרֶיךָ לַגֵּר קִיג**
- ג **לִיתוֹם וְלֹא-לְמָנָה יְהִיָּה: כִּי תִבְצֹר כְּרֶמְךָ לֹא תַעֲוֹלֵל אַחֲרֶיךָ לַגֵּר לִיתוֹם**
- ד **וְלֹא-לְמָנָה יְהִיָּה: וּזְכַרְתָּ כִּי-עֶבֶד הָיִיתָ בְּאַרְץ מִצְרַיִם עַל-כֵּן אֲנֹכִי מִצְוֶה**
- ה **לְעֲשׂוֹת אֶת-הַדָּבָר הַזֶּה: כִּי-יְהִיָּה רִיב בֵּין אַנְשִׁים קִיד**

תרגום אונקלוס

מֵאַחֶיךָ אוּ מִגֵּרְךָ דִּי בְּאַרְעֶךָ בְּקִרְוֶיךָ כ כַּיּוֹמָה תִּתֵּן אַגְרָה וְלֹא תַעֲוִל עַל־וְהִי שִׁמְשָׁא אַרְי עֲנִיא הוּא וְלֵה הוּא מִסַּר יֵת נַפְשָׁה וְלֹא יִקְרִי עָלֶיךָ קָדָם יְיָ וְיִהִי כִּךָ חוֹבָא כֹּא לֹא יִמּוֹתוֹן אֲבָהוֹן עַל פּוּם בְּנִין וּבְנִין לֹא יִמּוֹתוֹן עַל פּוּם אֲבָהוֹן אֲנִשׁ בְּחוּבָה יִמּוֹתוֹן כֹּב לֹא תִצְלִי דִין גִּיּוּרָא וְיִתְמָא וְלֹא תִסַּב מִשְׁכּוֹנָא לְבוּשׁ אַרְמֵלָא כֹּג וְתִדְכַּר אַרְי עֶבְדָּא הוּיִתָּא בְּמִצְרַיִם וּפְרַקְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ מִתְּמִן עַל כֵּן אֲנִי מִפְקָדֶךָ לְמַעַבְדַּת יֵת פִּתְגָמָא הַדִּין א אַרְי תַּחֲצוּד חֲצָדֶךָ בְּחֻקְךָ וְתַנְשִׁי עֲמָרָא בְּחֻקְךָ לֹא תִתּוּב לְמִסְכָּה לְגִיּוּרָא לִיתְמָא וְלֹא-אַרְמֵלָא יְהִי בְּדִיל דִּיבְרַכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ כֹּכָל עוֹבְדֵי יָדֶךָ ב אַרְי תַּחֲבֹט זֵיתְךָ לֹא תִפְלִי בְּתַרְךָ לְגִיּוּרָא לִיתְמָא וְלֹא-אַרְמֵלָא יְהִי ג אַרְי תַּקְטוּף כְּרֶמְךָ לֹא תַעֲלֵל בְּתַרְךָ לְגִיּוּרָא לִיתְמָא וְלֹא-אַרְמֵלָא יְהִי ד וְתִדְכַּר אַרְי עֶבְדָּא הוּיִתָּא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם עַל כֵּן אֲנִי מִפְקָדֶךָ לְמַעַבְדַּת יֵת פִּתְגָמָא הַדִּין ה אַרְי יְהִי דִין בֵּין גְּבֵרִיא

פירוש רש"י

בו סאתים ושכחו אינו שכחה בשדה. לרבות שכחת קמה ששכח מקצתה מלקצור: לא תשוב לקחתו. מכאן אמרו, שלאחריו שכחה, שלפניו אינו שכחה, שאינו בכל תשוב: למען יברכה. ואף על פי שבאת לידו שלא במתכונן, קל וחמר לעושה במתכונן. אמור מעתה, נפלה סלע מידו ומצאה עני ונתפרנס בה, הרי הוא מתברך עליה: (ב) לא תפאר. לא תטול תפארתו ממנו, מכאן שמניחין פאה לאילן: אחריו. זו שכחה: (ג) לא תעולל. אם מצאת בו עוללות, לא תקחנה. ואיזו היא עוללות, כל שאין לה לא כתף ולא נטף, יש לה אחד מהם, הרי היא לבעל הבית. וראיתי בגמרא ירושלמית (ירושלמי פאה זר), איזו היא כתף, פסיגין זה על גב זה. נטף, אלו התלויות בשדרה ויורדות: (ה) כי יהיה ריב. סופם להיות נגשים אל המשפט. אמור מעתה, אין שלום יוצא מתוך מריבה, מי גרם ללוט לפרוש מן הצדיק, הרי אומר זו מריבה:

מגרה. זה גר צדק: בשעריך. זה גר תושב האוכל נבלות: אשר בארצך. לרבות שכר בהמה וכלים: (כ) ואליה הוא נושא את נפשו. אל השכר הזה הוא נושא את נפשו למות, עלה בכבש ונתלה באילן: והיה כך חטא. מפל מקום, אלא שממהרין לפרע על ידי הקורא: (כא) לא יומתו אבות על בנים. בעדות בנים. ואם תאמר בעון בנים, כבר נאמר "איש בחטאו יומתו". אבל מי שאינו איש מת בעון אביו, והקטנים מתים בעון אבותם בידי שמים: (כב) לא תטה משפט גר יתום. ועל העשיר כבר הזהר "לא תטה משפט" (לעיל י"ב), ושנה בעני לעבור עליו בשני לאוין, לפי שנגל להטות משפט עני יותר משל עשיר, לכך הזהיר ושנה עליו: ולא תחבל. שלא בשעת הלואה: (כג) וזכרת. על מנת כן פדיתך, לשמור חקותי אפילו יש חסרון כִּס בְּדָבָר: סדר כ (א) ושכחת עמר. ולא גדיש, מכאן אמרו, עמר שיש

כי תצא

כ

וּנְגַשׁוּ אֶל־הַמִּשְׁפָּט וּשְׁפָטוּם וְהִצְדִּיקוּ אֶת־הַצְדִּיק וְהִרְשִׁיעוּ אֶת־הַרְשָׁע:

וְהָיָה אִם־בֶּן־הַכּוֹת הִרְשָׁע וְהִפִּילוּ הַשִּׁפְטִים וְהִכְהוּ לִפְנֵי כַּדֵי רִשְׁעוֹ

בַּמִּסְפָּר: אַרְבָּעִים יִכְנוּ לֹא יוֹסִיף פֶּן־יֹסִיף לְהַכְתּוֹ עַל־אֱלֹהִים מִכֹּה רַבָּה

ח, ט וּנְקָלָה אַחֲרָיִךְ לְעֵינֶיךָ: לֹא־תַחֲסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ: כִּי־יֵשְׁבוּ קָטוֹ

אֲחִים יַחְדָּו וּמֵת אֶחָד מֵהֶם וּבֶן־אֵין־לוֹ לֹא־תִהְיֶה אֲשֶׁת־הַמֵּת הַחוּצָה

י לְאִישׁ זָר יִבְמָה יָבֵא עָלֶיהָ וּלְקַחְתָּהּ לּוֹ לְאִשָּׁה וַיִּבְמָה: וְהָיָה הַבְּכוֹר אֲשֶׁר

יא תֵּלֵד יִקְוֶם עַל־שֵׁם אָחִיו הַמֵּת וְלֹא־יִמָּחֶה שְׁמוֹ מִיִּשְׂרָאֵל: וְאִם־לֹא

יחֲפִיץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת־יְבֻמָּתוֹ וְעָלְתָהּ יְבֻמָּתוֹ הַשְּׂעָרָה אֶל־הַזְּקֵנִים

יב וְאָמְרָה מֵאֵן יְבָמִי לְהִקְיָם לְאָחִיו שֵׁם בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה יְבָמִי: וְקָרְאוּ־לוֹ

יג זְקֵנֵי־עִירוֹ וּדְבָרוּ אֵלָיו וְעָמַד וְאָמַר לֹא חָפְצָתִי לְקַחְתָּהּ: וּנְגַשָּׁה יְבֻמָּתוֹ

אֵלָיו לְעֵינֵי הַזְּקֵנִים וְחָלְצָה נַעַלָּו מֵעַל רַגְלָו וַיִּרְקַה בְּפָנָיו וְעָנְתָה וְאָמְרָה

יד כִּכֹּה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא־יִבְנֶה אֶת־בֵּית אָחִיו: וּנְקָרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל

תרגום אונקלוס

וַיִּתְקַרְבוּ לְדִינָא וַיְדוּנְנוּ וַיִּזְכּוּן יֵת זַכָּאָה וַיִּחֲבוּן יֵת חִיבָא ו וַיְהִי אִם כֵּר חִיבָא לְאֶלְקָאָה חִיבָא וַיִּרְמְנָה דִּינָא וַיִּלְקְנָה קְדֻמוּהִי כְּמַסַּת חוֹבְתָהּ כְּמַנְיָן ז אַרְבַּעִין יִלְקְנָה לֹא יוֹסֵף דִּילְמָא יוֹסֵף לְאֶלְקִיּוּתָהּ עַל אֲלִין מְחָא רַבָּא וַיִּקַּל אַחוּרָךְ לְעֵינֶיךָ ח לֹא תַחְדּוּ פּוּם תּוֹרָא בְּדִישׁוּשׁ ט אַרְי יִתְבוּן אַחִין כַּחֲדָא וַיְמֻת חַד מִנְהוֹן וְכַר לִית לֵה לֹא תְהִי אַתָּת מִתְנָא לְכִרָא לְגִבְרַא אוּחְרָן יְבָמָה יַעוּל עַלָּה וַיִּסְבֵּה לֵה לְאַנְתּוֹ וַיִּבְמָה י וַיְהִי בּוֹכְרָא דִי תֵלִיד יְקוּם עַל שְׂמָא דְאַחוּהִי מִתְנָא וְלֹא יִתְמַחִי שְׂמָה מִיִּשְׂרָאֵל יא וְאִם לֹא יִצְבִי גִבְרָא לְמַסְבִּי יֵת יְבָמָתָה וְתַסְק יְבָמָתָה לְתַרַע בֵּית דִּינָא לְקַדָּם סְבִיא וְתִימַר לֹא צְבִי יְבָמִי לְאַקְמָא לְאַחוּהִי שְׂמָא בְּיִשְׂרָאֵל לֹא אָבִי לְיִבְמוּתִי יב וַיִּקְרוּן לֵה סְבִי קְרַתָּה וַיִּמְלָלוּן עִמָּה וַיְקוּם וַיִּימַר לֹא רַעְנָא לְמַסְבֵּה יג וְתִתְקַרְבַּ יְבָמָתָה לְוִתָּהּ לְקַדָּם סְבִיא וְתִשְׂרִי סִינָה מֵעַל רַגְלָהּ וְתִרוּק בְּאַנְפוּהִי וְתַתֵּב וְתִימַר כְּדִין יִתְעַבְדַּ לְגִבְרַא דִי לֹא יִבְנִי יֵת בֵּיתָא דְאַחוּהִי יד וַיִּתְקַרְי שְׂמָה בְּיִשְׂרָאֵל

פירוש רש"י

וּגְדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, אִף כָּל פִּיּוּצָא בּוּ, יֵצֵא הַחֹלֶב וְהַמִּגְבָּן וְהַמְּחַבֵּץ שְׂאִין גְּדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ, יֵצֵא הַלֵּשׁ וְהַמְּקַטֵּף שְׁנַגְמָרָה מִלְּאֲכָתּוֹ לְחֻלְהָ, יֵצֵא הַבּוֹדֵל בְּתַמְרִים וּבְגִרְוֹגְרוֹת שְׁנַגְמָרָה מִלְּאֲכָתָן לְמַעֲשֵׂר: (ט) כִּי יֵשְׁבוּ אֲחִים יַחְדָּו. שְׁהִיתָה לָהֶם יְשִׁיבָה אַחַת בְּעוֹלָם, פָּרַט לְאִשְׁת־אָחִיו שְׁלֹא הִיָּה בְּעוֹלָמוֹ: יַחְדָּו. הַמִּיּוֹחָדִים בְּנַחְלָה, פָּרַט לְאָחִיו מִן הָאֵם: וּבֶן אֵין לוֹ. עֵינַן עָלָיו, בֶּן אוֹ בֵּת אוֹ בֶּן הַבֶּן אוֹ בֵּת הַבֶּן אוֹ בֶּן הַבֵּת אוֹ בֵּת הַבֵּת: (י) וְהָיָה הַבְּכוֹר. גְּדוֹל הָאֲחִים הוּא מִיַּבֵּם אוֹתָהּ: אֲשֶׁר תֵּלַד. פָּרַט לְאֵילוּנֵית שְׂאִינָה יוֹלְדָת: יְקוּם עַל שֵׁם אָחִיו. זֶה שִׁיבֵם אֶת אֲשֶׁתוֹ יִטוּל נַחֲלַת הַמֵּת בְּנַכְסֵי אָבִיו: וְלֹא יִמָּחֶה שְׁמוֹ. פָּרַט לְאִשְׁת־סָרִיס שְׁשֵׁמוֹ מְחוּי: (יא) הַשְּׂעָרָה. כְּתַרְגוּמוֹ, "לְתַרַע בֵּית דִּינָא": (יב) וְעָמַד. בְּעַמִּידָהּ: וְאָמַר. בְּלִשׁוֹן הַקְּדֵשׁ וְאִף הִיא דְּבַרְיָה בְּלִשׁוֹן הַקְּדֵשׁ: (יג) וַיִּרְקַה בְּפָנָיו. עַל גְּבִי קַרְקַע: אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה. מִכַּאֲן לְמִי שְׁחָלַץ שְׁלֹא יַחְזוֹר וַיִּיבֵם, דְּלֹא כְּתִיב 'אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה' אֶלָּא 'אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה' כִּיּוֹן שְׁלֹא יִבְנֶה, שׁוֹב לֹא יִבְנֶה: (יד) וּנְקָרָא שְׁמוֹ וְגו'. מַצְוָה עַל כָּל הָעוֹמְדִים שֵׁם לֹמַר "חֲלוּץ הַנַּעַל":

וְהִרְשִׁיעוּ אֶת הַרְשָׁע. יְכוּל כָּל הַמִּתְחַיְבִין בְּדִין לִזְקִין, תִּלְמוּד לֹמַר "וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הַרְשָׁע", פְּעָמִים לִזְקָה וּפְעָמִים אֵינּוּ לִזְקָה. וְמִי הוּא הַלִּזְקָה, לְמוּד מִן הָעֵנִין, "לֹא תַחֲסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ" (להלן פסוק ט), לֹאוּ שְׁלֹא נִתְקַ לְעֵשָׂה: (ו) וְהִפִּילוּ הַשִּׁפְטִים. מְלַמֵּד שְׂאִין מְלַקִּין אוֹתוֹ לֹא עוֹמֵד וְלֹא יוֹשֵׁב אֶלָּא מְטָה: לִפְנֵי כַּדֵי רִשְׁעוֹ. וְלֹאֲחֲרָיו כְּדִי שְׁתִּים, מִכַּאֲן אָמְרוּ מְלַקִּין אוֹתוֹ שְׁתֵּי דֹת מְלֹאֲחֲרָיו וּשְׁלִישׁ מְלֹפְנָיו: בַּמִּסְפָּר. וְאֵינּוּ נִקְוֵד 'בַּמִּסְפָּר', לְמַד שֶׁהוּא דְּבוּק, לֹמַר בַּמִּסְפָּר אַרְבָּעִים וְלֹא אַרְבָּעִים שְׁלָמִים, אֶלָּא מְנִין שֶׁהוּא סוֹכֵם וּמְשָׁלִים לְאַרְבָּעִים, וְהֵם אַרְבָּעִים חֲסַר אַחַת: (ז) לֹא יוֹסִיף. מִכַּאֲן אֲזַהַרָה לְמַכֵּה אֶת חֲבֵרוֹ: וּנְקָלָה אַחֲרָיִךְ. כָּל הַיּוֹם קוֹרְאוּ רִשָּׁע, וּמְשַׁלְּקָה קְרָאוּ "אַחֲרָיִךְ": (ח) לֹא תַחֲסֹם שׁוֹר בְּדִישׁוֹ. דְּבַר הַכְּתוּב בַּהֲוָה, וְהוּא הַדִּין לְכָל בַּהֲמָה חַיָּה וְעוֹף הָעוֹשִׂים בְּמִלְּאָכָה שֶׁהִיא בְּדָבָר מְאָכֵל, אִם כֶּן לְמָה נֶאֱמַר "שׁוֹר", לְהוֹצִיא אֶת הָאָדָם: בְּדִישׁוֹ. יְכוּל יַחֲסֹמְנוּ מִבְּחוּץ, תִּלְמוּד לֹמַר "לֹא תַחֲסֹם שׁוֹר", מִכָּל מְקוֹם. וְלָמָּה נֶאֱמַר 'דִּישׁ', לֹמַר לָךְ מַה 'דִּישׁ' מִיּוֹחַד, דְּבַר שְׁלֹא נִגְמְרָה מְלֹאֲכָתּוֹ

ז

טו

בית חלוץ הנעל:

כִּי־יִנְצוּ אֲנָשִׁים יַחְדָּו אִישׁ וְאָחִיו קָטָו כי תצא

וְקָרְבָה אִשֶׁת הָאָחִיד לְהַצִּיל אֶת־אִשְׁהָ מִיַּד מִכָּהוּ וְשַׁלְּחָה יָדָהּ וְהַחֲזִיקָהּ

בְּמִבְשָׁיו: וְקִצְתָהּ אֶת־כַּפֶּיהָ לֹא תַחֲוֹס עֵינֶיהָ: לֹא־יְהִיֶּהָ קָיז

לָךְ בְּכִיסֶךָ אָבֹן וְאָבֶן גְּדוּלָה וְקִטְנָה: לֹא־יְהִיֶּהָ לָךְ בְּבֵיתְךָ אִיפָה וְאִיפָה

גְּדוּלָה וְקִטְנָה: אָבֶן שְׁלֵמָה וְצֹדֵק יְהִיֶּה־לָךְ אִיפָה שְׁלֵמָה וְצֹדֵק יְהִיֶּה־לָךְ

לְמַעַן יֵאָרִיכוּ יַמֶּיךָ עַל הָאָדָמָה אֲשֶׁר־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ: כִּי תוֹעֵבֶת

יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֲשֵׂה אֵלֶּה כָּל עֲשֵׂה עוֹל:

כָּא, כָּב זָכוֹר אֵת אֲשֶׁר־עָשָׂה לָךְ עִמָּלֶךָ בְּדַרְךָ בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם: אֲשֶׁר קָרָךְ קִיח מפטיר

בְּדַרְךָ וַיִּזְנַב בְּךָ כָּל־הַנְּחָשִׁים אַחֲרֶיךָ וְאֶתְהָ עֵינֶיךָ וַיִּגַע וְלֹא יֵרָא אֱלֹהִים:

וְהָיָה בְּהִנִּיחַ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְךָ מִכָּל־אֵיבֶיךָ מִסָּבִיב בְּאַרְץ אֲשֶׁר

יְהוָה־אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחְלָה לְרִשְׁתָּהּ תִּמְחָה אֶת־זָכְרֵךְ עִמָּלֶךָ מִתַּחַת

הַשָּׁמַיִם לֹא תִשְׁכַּח:

תרגום אונקלוס

בית שרי סינא טו ארי ינצון גברין כחדא גבר ואחיהו ותתקרב אתת חד לשזבא ית בעלה מיד מחוהי ותושט ידה ותתקף בבית בהתתה טו ותקוץ ית ידה לא תחוס עיניך יז לא יהי לך בכיסך מתקל ומתקל רפתא וזערתא יח לא יהי לך בביתך מכילא ומכילא רפתא וזערתא יט מתקלין שלמין דקשוט יהון לך מכילן שלמין דקשוט יהון לך גדיל דיורכון יומיך על ארעא די אלקה יחב לך כ ארי מרחק קדם יי אלקה כל עבד אלן כל עבד שקר כא הוי דכיר ית די עבד לך עמלק בארמא במפקון ממצרים כב די ערעך בארמא וקטל בך כל דהוו מתאחרין בתוך ואת משלחי ולא דחיל מן קדם יי כג ויהי פד גיית יי אלקה לך מפל בעלי דבכך מסחור סחור בארעא די יי אלקה יחב לך אחסנא למירתה תמחי ית דוכרנא דעמלק מתחות שמאי לא תתנשי לך

פירוש רש"י

שהיה מטמאן במשכב זכור. דבר אחר, לשון קור וחוס, צננך והפשיך מרתיחתך, שהיו העובדי כוכבים יראים להלחם בכם, ובא זה והתחיל והראה מקום לאחרים. משל לאמבטי רותחת שאין כל בריה יכולה לירד בתוכה, בא בן בליעל אחד קפץ וירד לתוכה, אף על פי שנכבה, הקרה אותה בפני אחרים: ויזנב בך. מכת זנב, חותך מילות וזורק כלפי מעלה: כל הנחשלים אחריך. חסרי כח מחמת חטאם, שהיה הענן פולטן: ואתה עיף ויגע. "עיף" בצמא, דכתיב "ויצמא שם העם למים" (שמות יג:ב), וכתיב אחריו "ויבא עמלק" (שם יז): ויגע. בדרך: ולא ירא. עמלק אלהים מלהרע לך: (כג) תמחה את זכר עמלק. "מאיש עד אשה מעלל ועד יונק משור ועד שד" (שמואל ח:לג) שלא יהא שם עמלק נזכר אפלו על הבהמה, לומר בהמה זו משל עמלק היתה:

(טו) כי ינצו אנשים. סופן לבא לידי מכות, כמו שנאמר "מיד מכהו", אין שלום יוצא מתוך ידי מצות: (טז) וקצתה את כפה. ממון דמי בשתו, הכל לפי המביש והמתביש. או אינו אלא ידה ממש, נאמר כאן "לא תחוס" ונאמר להלן בעדים זוממין לא תחוס (לעיל ט:ג), מה להלן ממון, אף כאן ממון: (יז) אבן ואבן. משקלות: גדולה וקטנה. גדולה שמכחשת את הקטנה, שלא יהא נוטל בגדולה ומחזיר בקטנה: (יח) לא יהיה לך. אם עשית בן לא יהיה לך כלום: (יט) אבן שלמה וצדק יהיה לך. אם עשית בן יהיה לך הרבה: (כא) זכור את אשר עשה לך. אם שקרת במדות ובמשקלות, הוי דואג מגרוי האויב, שנאמר "מאזני מרמה תועבת ה'" וכתוב בתריה "בא זרון ויבא קלון" (משלי ג:מא-מב): (כב) אשר קרך בדרך. לשון מקרה. דבר אחר, לשון קרי וטמאה